

L'Àrtic: de terra d'aventurers a laboratori privilegiat

Toni Pou s'alça amb el premi Godó de Periodisme d'Investigació

SALVADOR LLOPART
Barcelona

L'Àrtic, oceà congelat. Zona de blancor infinita on Rússia, els Estats Units, Canadà, Groenlàndia, Islàndia, Suècia, Noruega i Finlàndia deixen de ser el que són, països definits amb fronteres delimitades, per dissoldre's en un desert de neu i gel. El defineix el fred etern i un punt geogràfic de referència inevitable: el Pol Nord. L'última frontera per a generacions d'exploradors...

Què és l'Àrtic ara?
Un lloc de conflicte internacional, on els països limítrofs s'hi volen assegurar la presència. Però l'Àrtic és més que una disputa.

OBRA GUARDONADA
'On el dia dorm amb ulls oberts' se centra en una travessia de l'oceà Àrtic

OBJECTIU
L'obra és, alhora, llibre de viatges, divulgació científica i llibre d'història

En els últims anys ha deixat de ser un lloc reservat als aventurers per donar pas a una altra mena d'exploradors. Menys romàntics, si es vol, però més pràctics: els científics. L'Àrtic dels científics és en el centre d'*On el dia dorm amb ulls oberts*, de Toni Pou, llibre que ha estat reconegut amb el premi Godó de Periodisme d'Investigació i Reporterisme.

El jurat del guardó, presidit per Alfredo Abián, vicedirector de *La Vanguardia*, i integrat per Josep Maria Castellet, Màrius Carol, Xavier Folch, Salvador Giner, Llàtzer Moix i Sergio Vila-Sanjuán, ha reconegut a l'obra de Pou, "un magnífic exemple de periodisme científic que combina elements històrics amb altres de màxima actualitat, i que aconsegueix els objectius de divulgació sense renunciar a la qualitat literària ni als referents culturals".

Per al jurat del premi Godó de Periodisme d'Investigació d'enguany, en la seva segona edició, Toni Pou ha aconseguit un equilibri entre intel·lecte i emoció. I mitjançant tots dos, "ens descobreix els misteris i els atractius de l'Àrtic". En resum: "una encertada reflexió sobre el periodisme, en aquest cas científic".

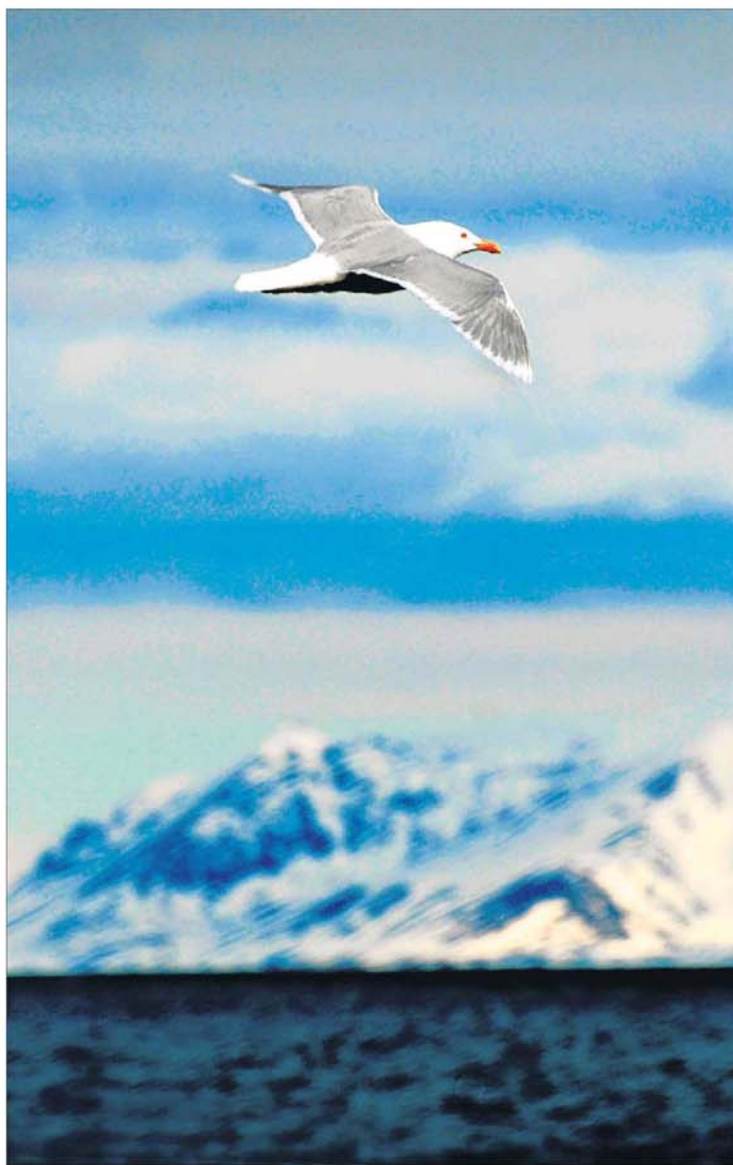
Toni Pou (El Masnou, 1977), físic de formació dedicat profes-

sionalment al periodisme i la divulgació científica, es va enamorar de l'Àrtic -del que és i del que ha significat al llarg de la història- després d'un viatge singular. El maig del 2008 la Federació Mundial de Periodistes Científics el va seleccionar, amb uns altres 14 informadors, per viatjar a les aigües àrtiques a bord de l'*Amundsen*, un imponent trencaglaç consagrat a la investigació.

A l'*Amundsen*, Pou va viure durant un mes una investigació multidisciplinària de primera mà. Va observar els biòlegs que cataloguen els recursos marins de la zona i l'escassa fauna que hi ha. Va compartir hores i hores amb els oceanògrafs que tracen els corrents marins, i amb els físics que escorcollen l'atmosfera. Tots units per un gran objectiu: aprofundir en les conseqüències de l'escalfament global. Decidits a esbrinar com afectarà -com està afectant ja- aquest fenomen l'Àrtic.

Un mes entre científics, doncs. Però també un mes per enamorar-se d'un continent que no és: en realitat és una massa immensa de gel i neu que sura a l'aigua, on la blancor interminable crea "una sensació colpidora d'immensitat, buit i silenci", comenta Pou. "A l'Àrtic vaig haver d'aprendre a mirar", afegeix el guardonat.

En aquest sentit, *On el dia dorm...* -que publica Empúries el 20 d'octubre- és també un llibre de viatges: "Una narració on contes el que veus i el que et passa. Les meves experi-

El silenci i els grans espais marquen el paisatge de l'Àrtic

XAVIER CERVENA / ARXIU

La ciència és com el sexe

ANÀLISI

Josep Corbella

Curiosa espècie, la dels periodistes científics. Gent que s'emociona més amb els neutrins que amb les eleccions generals o que, com Toni Pou, gaudeix passant fred a l'Àrtic per explicar què fan els investigadors als gels polars. Quan va tornar de l'Àrtic, Pou es va passar un any i mig treballant en el llibre *On el dia dorm amb els ulls oberts* abans de saber si alguna editorial voldria publicar-lo. Molta vocació cal tenir per dedicar tant esforç en un projecte i esperar tan poc a canvi. Però per als qui han descobert l'es-

trany encant dels gels polars o de l'energia fosca de l'Univers, aquest pot ser el millor ofici del món. Un surt de casa al matí pensant: "A veure quin descobriment em regala avui el dia".

Durant molts anys aquesta curiosa espècie -en la qual m'incloc- va habitar en espais marginals del periodisme, com aquells petits mamífers que ocupaven els intersticis dels ecosistemes quan regnaven els dinosaures (si-gui dit amb el respecte pertinent cap als dinosaures). Però a l'última dècada els mamífers s'han fet grans. Han adquirit un paper central per ajudar els ciutadans a entendre què és el que passa a les tripes d'un volcà islandès, en una central nuclear japonesa

o al biceps femoral d'un futbolista. Una prova que ja no són marginals és que fins i tot comencen a guanyar premis de periodisme general com el Godó d'Investigació i Reporterisme.

No tot el mèrit, naturalment, és dels periodistes científics. És la mateixa evolució de les societats occidentals que ha donat més protagonisme a la investigació científica i la que ha estimulat un interès creixent dels ciutadans per la ciència. I és que, tal com va dir el gran Feynman a propòsit de la física, i que Toni Pou recorda aplicant-ho a la ciència en general: "La ciència és com el sexe. Té una finalitat pràctica, però no és per això que la practiquem".

riències durant la travessia", explica Pou.

L'obra guardonada té una dimensió afegida: la històrica. "Em van interessar molt les exploracions àrtiques. Els viatges dels britànics John Franklin i William Edward Parry; els posteriors de Roald Amundsen, de tants! Què els movia? Què hi buscaven?", es pregunta l'autor.

El mateix Toni Pou no sap a quin prestatge de la llibreria hauria de figurar el seu llibre. "Potser en el molt ampli de *no ficció*", comenta. Encara que afegeix immediatament que la ciència és l'eix vertebrador de l'obra i, per tant, el seu lloc és allà, on es parla de divulgació científica.

"Perquè moltes vegades s'oblida -apunta- que la ciència és cultura. No és només un conjunt de coneixements acumulats. La ciència és un mètode per acostar-se, de manera fiable, al que és més cert del que no ho és tant. Perquè, en ciència, com en tot, no podem parlar de certeses absolutes". ●